

Eesti Filmiarhiivi fotonurk

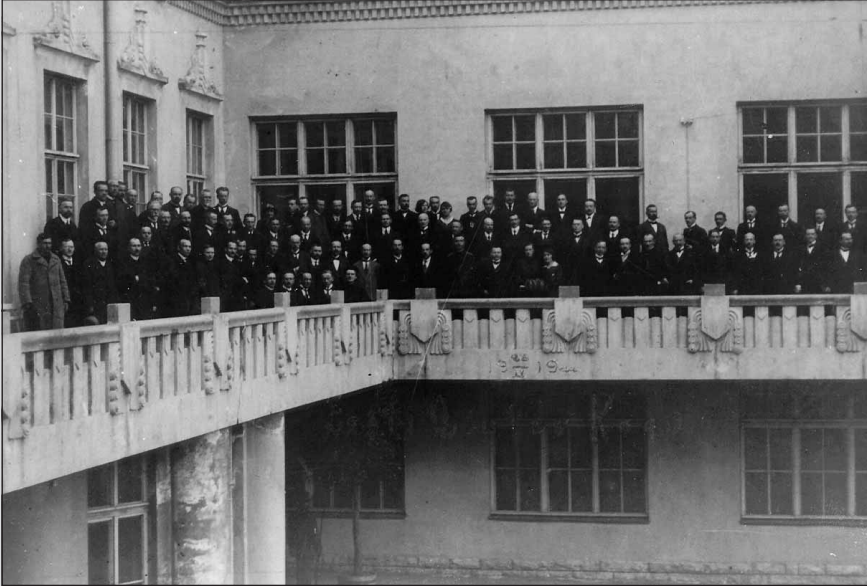
Aasta lõpul on traditsiooniliselt ikka möödunule tagasi vaadatud. Sajandi lõppedes on aga meediat haaranud tõeline minevikukajastamise buum – nii sõnas, pildis kui ka filmikaadrites teleekraanil. Vaevalt ma nüüd selle fotonurgaga midagi päris ennenägematut pakkuda suudaksin, ehkki olen püüdnud olemasoleva fotomaterjali seast valida siiani vähem kasutatut.

Möödunud tormilise sajandi Eesti elu oleks siin võimatu igakülgsest ja igas vallas kajastada, seetõttu puudubki valik poliitiliste sündmuste kroonikat. Eestimaa ajalugu silmas pidades on oluline fakt, et kaks korda XX sajandi jooksul suudeti kätte võidelda riiklik iseseisvus.

Ivi Tomingas



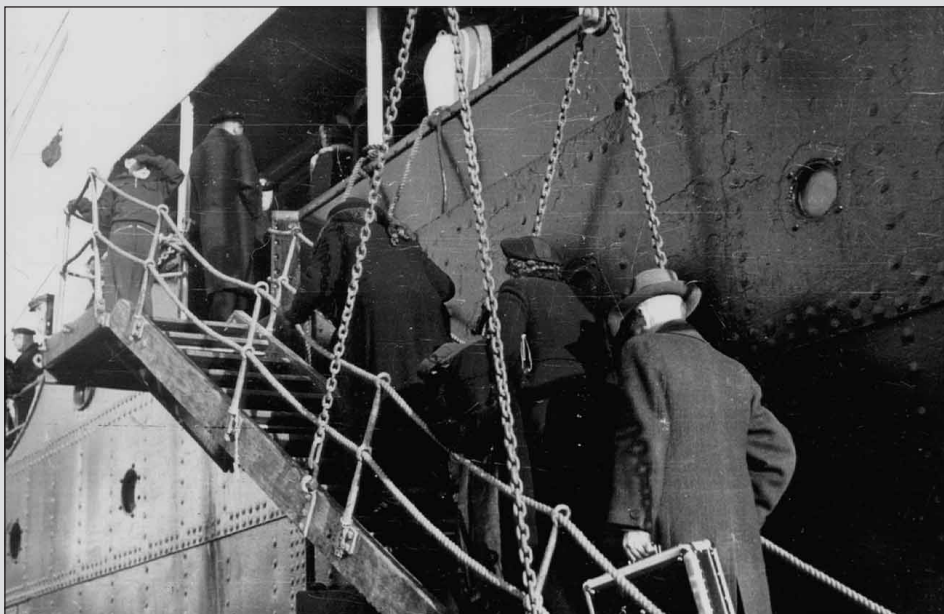
Tähistamaks Eesti kuuluvust Vene tsaaririigi koosseisu ja samas saksa mõjude ulatust silmas pidades valisin sümbolse tähtsusega foto, kus väikeses Paldiski linnas vestlevad rahumeelselt (vasakult) Saksa keiser Wilhelm II, Preisi prints Adalbert, Vene keiser Nikolai II ja suurvürst Nikolai Nikolajevič. On aasta 1912, 1905.–1907. aasta sündmused möödas, aga I maailmasõda tulekul. 0-28063



Maailmasõja ja revolutsioonide keerises õnnestus eestlastel 24. veebruaril 1918 kuulutada välja iseseisev Eesti Vabariik ja võiduka Vabadussõja tulemus fikseeriti Tartu rahuga 1920. aastal. Nende ajalooliste faktide illustratsiooniks valisin foto aastast 1919, mil sõja tingimustes valiti Asutav Kogu, kelle peaesandeks oli põhiseaduse väljatöötamine. Fotol Asutava Kogu liikmed teater "Estonia" välisrõdul. Fotograaf: Vannas. 0-39970



Oluline etapp Eesti riikluse ajaloos – uus põhiseadus. Riigivanem Konstantin Päts kirjutab alla uue põhiseaduse kehtimahakkamise aktile 24. jaanuaril 1934. Juures viibivad riigisekretär K. Terras ja adjutandid. "Hea Pätsi ajana" rahva mällu jäänud periood on alanud. 0-40895



Molotovi-Ribbentropi pakti sõlmimisele 23. augustil 1939 järgnevad üsna varsti tagajärjed – oktoobris 1939 lahkuvad baltisakslased oma ajaloolisele kodumaale. 0-153498



18. oktoobril avatakse Eesti riigipiir Punaarmeele. Fotol: Nõukogude väed saavad Eestisse. Juunis 1940 lavastatakse punapööre ja 6. augustil inkorporeeritakse Eesti Nõukogude Liidu koosseisu. Algab punane terror, mis saavutab kulminatsiooni 1941. aasta massiküüditamisega. 0-48697



II maailmasõda jõuab üsna kiiresti Eesti pinnale – juulis 1941 on Saksa väed Lõuna-Eestis. Fotol Eestimaa kindralkomissar Litzmann ja riigisekretär Hjalmar Mäe Punaarmeest ületunud eestlaste laagris Viiljandis 1943. a. Mobilisatsiooni oma sõjaväkke kuulutasid välja nii sakslased kui ka venelased. Aga eesti mehed sõdisid veel metsades ja soomepoiste ridades. S-100



Algab selle sajandi raskeim ajajärk eestlastele – maa on sõjast laastatud, osa inimesi on valinud pagulustee Läände, teine osa küüditatakse Siberisse. Moskva käsul alustatakse sundkollektiviseerimist. Fotol toleaeagne EK(b)P sekretär Nikolai Karotamm III Talurahva Kongressil kõnet pidamas. On aasta 1948. 0-1319



On aasta 1971, mil Hruštšovi "sula" möödab ja otsas on illusioonidki – suuresti Ungari 1956. ja Tšehhi 1968. aasta sündmuste tõttu. Fotol on reas kauaaegsed ENSV juhid, nende seas Moskva otsene käepikendus EKP II sekretär Konstantin Lebedev (paremalt esimene). Esireas vasakult: ENSV Ministrite Nõukogu esimees Valter Klauson, EKP Keskkomitee I sekretär Johannes Käbin, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees Artur Vader. Tähistatakse pidulikult EKP 50. aastapäeva "Estonia" kontserdisaalis. Fotograaf: O. Vihandi. 0-157604



Leinamiting L. I. Brežnevi mälestuseks Tartu Riiklikus Ülikoolis. 1982. aastal algas ärev aeg suures Nõukogude impeeriumis – M. Gorbatšovi "perestroika" 1985. aastal andis Eestile uusi võimalusi. 0-114426



"Laulev revolutsioon". Toimub suurüritus "Eestimaa laul '88" 12. septembril 1988, mil Laulväljak mahutas ära rekordarvu eestlasi. Suurejoonelisematest üritustest on veel ees Balti kett 1989. aastal. Eesti kuulutab end taas iseseisvaks 20. augustil 1991. Fotograaf V. Puhm. 0-135454



Piirivalvekordoni üleandmise aktile kirjutavad alla Eesti Piirikaitseameti peadirektor Henn Karits ja Tallinna piirivalvesalga tagalaülem Valeri Antipov 25. septembril 1992. Viimased Nõukogude väed lahkusid Eesti pinnalt 31. augustil 1994. Fotograaf: H. Leppikson. 0-150439



Kroonitud peadega sai seda fotonurka alustatud, ehk sobiks samamoodi ka lõpetada. Fotol sajandilõpu tuntuim eesti poliitik nii kodu- kui ka välismaal – Eesti Vabariigi president Lennart Meri abikaasa Helle Meriga ja Rootsi kuningas Carl XVI Gustaf Balti muusika nädala avamisel Stockholmis 19. oktoobril 1992. 0-154954